

Te puskeše ovirajo še razmere v deželni zborih. Nemci nečejo iti v češki dež. zbor, na Moravskem ne more stalni upravni odsek dež. zbora nobenega koraka storiti, a v Šleziji hočejo Nemci izstopiti iz dež. zbora in to zaradi jezikovnih naredb, katere je vlada zadnji čas izdala.

Zatorej se lahko že danes reče: Prizadevanje grofa Thuna, doseči mej Čehi in mej Nemci spravo, ne bodo imela uspeha. Razmere bodo na jesen prav tiste, kakor so sedaj, samo da vladi nagodba ne bo več delala skrbij. Vlada ima sicer dolžnost, izposlovati odobrenje parlamenta za vse, na podlagi § 14. izdane naredbe, ali naredbe ostanejo doslej v veljavi, dokler jim parlament direktno ne odreče odobrenja. Da do tega ne pride, zato jamči tako imenovana desnica, ki toliko časa gotovo ne razpade, dokler bo trajala obstrukcija.

Obrtni program ministra Dipaulija.

II.

Najvažnejši odstavek v govoru ministra Dipaulija je tisti odstavek, kateri se nanaša na dokaz zmožnosti in tisti, kateri govori o dolžnostih države napram rokodelskemu stanu. Kar je minister še sicer govoril, je vse resnično. Upanje, da ustanovi država produkcijo s stroji, da mora država rešiti rokodelstvo vseh nadlog in težav, je jalovo. Pač se nahajajo še obrtniki, kateri so tacih nazorov, nahajajo se prav pogostoma toda vzlic temu je tako mnenje popolnoma krivo. Zakon narave je tak, da kolo časa vedno samo naprej suče, nikdar nazaj, in zato je popolnoma izključeno, da se kdaj povrnejo stari časi rokodelske produkcije.

Rokodelski stan se reši samo na ta način, če si osvoji vse pripomočke moderne tehnike, če se v njem oživi duh solidarnosti in če poskusi v tistih strokah, katere imajo v sebi še življensko moč in ne životarijo samo od danes do jutri kakor rokovičarstvo ali klobučarstvo, z združitvijo vseh sil delati konkurenco produkciji na debelo.

Tega rokodelski stan sam iz dvoje moči ne more. Dolgoletno vladanje manchesterskega liberalizma je uničilo njegove sile. Sam od sebe ni kos taki nalogi in lotiti se je more samo če mu priskoči na pomoč država.

Minister baron Dipauli se je postavil na stališča, da država nima proti obrtnikom prav za prav nobenih dolžnostij, izvzemši dolžnost, preskrbeti jim potrebnih učnih sredstev.

Ta izjava ministra Dipaulija mora vsacega človeka presenetiti, toliko bolj, ker je vendar baron Dipauli vodja tiste nemške katoliške ljudske stranke, katera je doslej vedno naglašala svoje veliko prijateljstvo za rokodelski stan. Tako kakor baron Dipauli se niso nikdar upali govoriti niti Plener niti Hallwich, ne Exner ne Russ. Mislili so pač ravno tako, ker so vsi zagovorniki popolne obrtne prostosti, ker vsi hočejo, da bodi vsakemu židov-

skemu krošnjarju dovoljeno konkurirati izučnim rokodelcem in jih na beraško palico spravljati, ali to svojo misel so utajevali in skrivali, dočim se je vodja nemške katoliške ljudske stranke kar očitno postavil na obrtništvu skrajno sovražno stališče manchesterskega liberalizma.

Za nas obrtnike je to britko razščaranje in zdi se nam, da se nam je zgodila vneboopijoča krivica.

Kaj država res nima nobenih dolžnostij napram obrtnikom? Ima jih in sicer prav toliko in prav tako velikih, kakor proti vsakemu drugemu stanu.

Država skrbi za vse druge stanove sam za produktivni rokodelski stan ne stori ničesar.

Za kmetijski stan skrbi s tem, da mu preskrbuje dobrih cest, da prispeva k melioracijam, da ga podpira z denarjem na pr. pri obnovitvi vinogradov, da podpira z denarjem kmetijske družbe, katere so vsled tega v prijetnem položaju, da preskrbujejo kmetovalcem dobra semena, cenene stroje in cenena umetna gnojila. Država podpira drevesnice in podobne naprave, premira goveda in konje, da povzdigne živinorejo, iz kratka država se zaveda svoje dolžnosti, podpirati kmetijski stan in mu olajšati boj za obstanek.

Takisto dela z veliko industrijo. Zanje se zidajo železnice, njej se dovoljujejo vsakovrstne refakcije in njej se dovoljujejo ogromne subvencije ter eksportne in druge premije. Tudi napram veliki industriji si je država svesta svoje naloge.

Kaj pa stori za rokodelski stan? Nič in še manj kot nič!

Politični pregled.

Deželni zbori. — Vlada dela obsežne priprave za zasedanje deželni zborov, zlasti jej velike skrbi češki deželni zbor, ker Nemci nečejo vanj vstopiti. Večina deželni zborov se skliče meseca marca, nekateri, mej njimi gališki, pa že meseca februarja.

§ 14. — V kratkem, čim se namreč pojasnijo razmere v ogerskem državnem zboru, izda vlada celo vrsto naredb na podlagi § 14, mej drugimi se tudi na ta način uveljavi nagodba z Ogersko. To je dalekosežnega pomena. Nagodba sicer ostane, ali s tem, da je ni odobril parlament, izgubi pravno podlago in ima Ogerska proste roke, da uniči dualizem.

Ogerska. — Kriza še vedno ni končana. Banffy skuša na vse močne načine vjeti opozicijo, da bi mu ne bilo treba odstopiti, toda opozicija se ne uda. Sodi se, da bodo pogajanja trajala še ves mesec.

Hrvatska gimnazija v Pazinu. — 101. prošnja za hrvatsko gimnazijo v Pazinu je podal poslanec Spinčić na zapisnik zbornice dne 31. pr. m. Prošnje je poslalo 20 hrvatskih in slovenskih mestnih občin, 47 župnih uradov in k temu je 31 prošenj občinarjev iz onih občin, v katerih uprava ni v naših rokah! Tukaj se vidi, koliko so vredni tisti naročeni svečani italijanski protesti!

Na Filipinah so domači ustaši napovedali Amerikancem vojno. Pri Manili je mej Filipinci in Amerikanci prišlo že do krvave bitke. Filipinci so naskočili mesto, a so bili odbiti. 4000 Filipincev je bilo ubitih in ranjenih.

V Švediji in Norvegiji je oddal vladarstvo 70 letni kralj Oskar II. prestolonasledniku 40 letnemu princu Gustavu.

Sicer je zadnji za sedaj le začasno poverjen z vlado, vendar skoraj gotovo, da 70 letni in bolehati starček ne bo več prijemal za kraljevo žezlo.

Špansko-ameriški mir. — Amerikanski senat je z večino 3. glasov sprejel mirovno pogodbo mej Špansko in združenimi državami.

V znamenju razoroženja. — Reprezentatska zbornica Združenih držav je sprejela dne 1. t. m. zakon o povišanju stalne vojske z določilom, da ista ne sme znašati manj nego 67.000 mož.

Iz «barbarske» Rusije. — Ruski car Nikolaj II. je izdal naredbo, da je osnovati pri vsakem vojaškem odelku posebno šolo, kjer se bodo vojaki učili v vseh važnejših predmetih, kakor pisanju in čitanju ter da bodo med aktivnim vojaškim službovanjem vsaj tudi kaj pridobiti za svoje poznejše življenje. Vsled krajevnih naredb primankuje namreč na Ruskem ljudskih šol, ter pride mnogo mladeničev k vojaštvu brez znanja čitanja in pisanja. Temu se bode v bodoče odpomoglo.

Poljska gimnazija v Tešinu Poljski klub je okusil neprijaznost naučnega ministra grofa Bylandta napram Slovanom. Veliko prošelj je že prišlo od Poljcev in Rusinov z zahtevo, naj se zasebna gimnazija v Tešinu podržavi, ker narod je ne more več vzdrževati. Odgovor ministra je bil, da vlada tej želji ne more ugoditi. Torej se je začela doba absolutizma; posamni ministri odklanjajo slovanske postulate. Se lepo zahvalujemo za tako naklonjenost naučnega ministra!

Obrtnija.

Dokaz zmožnosti v Avstriji in njegovi učinki.

(Spisal M. Kunc v Ljubljani.)

(Dalje.)

Mnogoštevilnim reformatorjem mej rokodelci ni bilo v začetku toliko na tem, da se upro veliki industriji, kakor da omeje v lastnih krogih število konkurentov. Želeli in pričakovali so, da postane dokaz zmožnosti ovira lastnemu strokovnemu naraščanju pri prizadevanju, postati samostojen. Stari in tudi mnogi mlajši mojstri so želeli zase monopol ter od njega pričakovali sreče in blagostanja. Dokaz, da se je stvar tako tolmačila, je dejstvo, da je v isti prehodni dobi jako mnogo pomočnikov oglasilo samostojno izvrševanje svoje obrti, boječ se, da pozneje ne dobe za to več dovoljenja. Zavist je rodila samo zlo. Število obrtov se ni zmanjšalo, kakor se je mislilo, nego še naraščalo od dne do dne, in to se je še le tedaj končalo, ko se je pokazalo, da se izučnemu rokodelcu vzlic dokazu zmožnosti ni branilo, da je postal samostojen.

Ako hočemo o uspehu po tolikih bojih uvedenega dokaza zmožnosti pravično soditi, moramo uvaževati navedene resnične okoliščnosti, kajti iz njih je razvidno, da so samo pretirane nade na jedni strani in lažnjive obljube na drugi strani krive nevolje, katera je vsled neizpolnjenih pričakovanj mej nami nastala.

In sedaj k stvari sami. Bilo bi preobširno, ako bi hotel posledice dokaza zmožnosti za različna rokodelstva opisati. V obče je reči, da se je popolnoma izkazalo, da

dokaz zmožnosti, kakor je pri nas vpeljan, ne more čisto nič premeniti vsled velike produkcije nastalega položaja rokodelstva. Z dokazom zmožnosti je prišla na svet komaj miš, in je bilo radi nje popolnoma nepotrebno, da so „rešitelji rokodelstva“ radi nje premikali gorovja.

Dokaz zmožnosti ni bil v tem ozir nič družega, kakor udarec v vodo, in nobeno rokodelstvo ne pojasnjuje tega bolje, kakor krojaštvo.

Da to jasnejše razložim, moram najprej navesti vsaj bistvo našega dokaza zmožnosti. Rokodelskega obrta ne more po našem obrtnem redu nihče amostojno izvrševati, kdor se ne izkaže z ucnim listom in spričevali, da je vsaj dve leti delal kot pomočnik v dotičnem obrtu.

Zakon dovoljuje sicer nekatere izjeme, a te ne pridejo v poštev. Istina je torej, da nihče ne more postati samostojen krojač, kdor ne more izpolniti tega zakonitega pogoja, pač pa je vsakomur dovoljeno, ustanoviti tovarno za izdelovanje oblek, za kar je po merodajnih nazorih pogoj, da rabi kaci 20 pomočnikov in gotove mašinske pripomočke. Tudi je vsakemu dovoljeno, da sme oblačila prodajati in ima vsak trgovec z oblačili pravico, sprejemati naročila po meri, torej pravico, dajati obleko, narejeno po meri. Ako torej trgovec z oblačili nima sam dokaza zmožnosti, je po našem obrtnem redu dolžan, poveriti izdelovanje oblačil, za katero je mero vzel, ali samostojnemu mojstru ali pa seveda tovarni. Po strogejšem tolmačenju zakona je celo dolžan, dajati popraviljanje in prenavljanje oblačil samo izučnim in opravičenim rokodelcem v izvršitev.

Iz predstojećih vrst se jasno razvidi eventualni upliv dokaza zmožnosti in kritika, ki obstoječi dokaz zmožnosti presoja brez predsodkov, more samo naslednje konstatirati:

1.) Napram veliki produkciji in trgovini z gotovimi oblačili ne daje dokaz zmožnosti rokodelcu prav nobenega varstva,

2.) Glede utesnitve mejsebojne konkurence po skrcenju števila rokodelskih obrtovanj nima dokaz zmožnosti vsled števila opravičencev prav nobenega uspeha.

Preostaja torej samo jedna jedina dobra stran dokaza zmožnosti. Ako je bilo poprej recimo kaceu trgovcu mogoče, začeti krojaško obrt in za izvrševanje naročil imeti poslovdjo, prikrojnika ali pomočnika in vajence, mu to po veljavnem zakonu in na ta način ni več mogoče. Dotičnik se mora porazumeti s kakim mojstrom, katerimu odvzame skrb za prikrojnika, pomočnike in vajence, plačuje davke in zavarovalnine ter mu samo gotova dela izročuje.

Zdaj bi bil pa dokazu zmožnosti kmalu storil veliko krivico!

Krojaškega obrta ne more vsakdo torej tudi ne vsak trgovec začeti, ker obstoji omejitev, da mora dotičnik postati trgovec z oblačili, to se pravi, naznaniti mora trgovino z oblačili, v kar je treba, če tudi še tako majhne zaloge gotovih oblačil. Ako to stori, potem tudi sedaj ni nobene ovire njegovemu „mojstrovanju“ v zakonitni obliki. Osebnost pravico, jemati mero in izvrševati